

IDEAL

Toegankelijke Elektronische Leeromgevingen

**IDEAL – Integrating Digital
Education in Adult Literacy**
www.erasmusideal.com

Wat is een toegankelijke elektronische leeromgeving (ELO)?

Werken met een elektronische leeromgeving (ELO) is een uitdaging voor allerlei soorten personen, bijvoorbeeld:

- voor diegenen met weinig tot geen digitale basisvaardigheden
- voor mensen met dyslexie
- voor diegenen met beperkte organisatorische vaardigheden
- voor diegenen die moeilijkheden hebben met het volgen van instructies
- voor iemand die bang is om nieuwe dingen te proberen
- voor diegenen die de moedertaal van het land waarin ze wonen, niet spreken

Daarom moeten docenten een ELO inrichten of aanpassen zodat alle cursisten beter kunnen omgaan met de les, leerinhoud, materiaal en opdrachten.

Wat voor jou misschien een logische manier lijkt om een ELO te structureren, kan zeer ongemakkelijk aanvoelen voor een cursist.

De uitdaging bij het toegankelijker maken van de leerinhoud is om het te bekijken vanuit het standpunt van de cursist.

Hoe gebruiken we het bij het onderwijzen van geletterdheid?

ELO's worden gebruikt in de volgende leercontexten:

- in gecombineerd onderwijs
- bij afstandsonderwijs
- in andere cursussen: om leermateriaal beschikbaar te maken, taken in te leveren, feedback te geven, cursisten te informeren over hun resultaten

De docent moet zich bij het organiseren van de cursus (inclusief de ELO) steeds bewust zijn van de toegankelijkheid voor iedereen.

De principes van UDL (Universal Design for Learning) bieden handige richtlijnen voor het opstellen en organiseren van een toegankelijke ELO. Deze principes dienen als richtlijn voor de ontwikkeling van flexibele leeromgevingen die zich laten aanpassen aan individuele leerverschillen door middel van:

- *Meerdere representatiemiddelen* om de cursisten op verschillende manieren informatie en kennis aan te reiken.
- *Meerdere expressiemiddelen* om de cursisten in staat te stellen op verschillende manieren aan te tonen wat ze kennen.
- *Meerdere engagementmiddelen* om in te kunnen spelen op de interesses van de cursisten, om ze op de juiste manier uit te dagen en ze te motiveren om te leren.

Waarom zouden we ze gebruiken?

Pros

Algemene pros van ELO's

- Cursisten en docenten hoeven geen boeken mee te sleuren aangezien het leermateriaal online beschikbaar is (een extra voordeel hiervan is dat het milieuvriendelijk is).
- Het daagt de cursisten uit nieuwe tools te gebruiken die van pas zullen komen in de digitale wereld van vandaag. Het bevordert hun digitale vaardigheden.
- Het faciliteert het gebruik van toegankelijkheidstools voor cursisten, bv. schermlezers bij bepaalde leerstoornissen.
- Het stimuleert de professionele ontwikkeling van de docent op het vlak van technologie.

Pro's van het verhogen van de toegankelijkheid van ELO's.

- Duidelijkere voorstelling van de leerinhoud en het materiaal voor opdrachten.
- Verhoogde toegankelijkheid voor alle soorten cursisten door de inhoud op verschillende manieren te presenteren: visueel, auditief, schematisch etc.
- De leerinhoud is beter afgestemd op de behoeften van alle cursisten.
- Verhoogde flexibiliteit bij het opbouwen van hun opdrachtenportfolio: ze kunnen kiezen wat ze wanneer doen en hoe ze het willen inleveren.
- Beter leerresultaten.

Cons

- Verhoogde werkbelasting voor de docent bij het herzien en aanpassen van de lessen.
 - Moeilijk om regels te bepalen: geen algemene consensus over hoe de meest interessante en toegankelijke online cursus eruit ziet.
 - Frustratie bij de docent en cursist aan het begin doordat ze nog moeten wennen aan het nieuwe systeem, bv. login vergeten, moeilijkheden bij het inleveren van taken etc.
-

Tips

1. Elektronische leeromgeving

- Zorg ervoor dat de cursisten weten hoe ze moeten inloggen op de online leeromgeving (een goede tip is om de logindetails bij te houden op een smartphone).
 - Vermeld de volgende elementen in de inleiding van de online cursus:
 - Een introductie van de docent (foto/kort filmpje)
 - Hoe ze de docent of medecursisten kunnen bereiken als ze vragen hebben
 - Een kort overzicht van de cursusinhoud
 - Een toelichting bij de meest gebruikte symbolen
 - Wanneer een opdracht wordt opgegeven:
 - Begin met een afbeelding, een kort filmpje en/of een aantal interessante vragen om de voorkennis van en interesse in het onderwerp van de cursisten aan te wakkeren.
 - Omschrijf de opdracht.
 - Geef eerst de instructies zodat de cursisten exact weten wat ze moeten doen.
 - En geef tenslotte het benodigde materiaal om de opdracht te maken.
 - Spreek met collega's een uniforme, gemeenschappelijke opmaak van de lessen, documenten etc. af. Dit zorgt ervoor dat de cursisten een vertrouwde lay-out kunnen gebruiken, ook wanneer ze met een nieuwe cursus starten.
 - Houd rekening met de extra werkbelasting voor docenten die het opzetten van de gemeenschappelijke opmaak met zich meebrengt. Verdeel het werk over de collega's.
-

2. Hoe kun je de toegankelijkheid van een ELO verhogen aan de hand van de UDL-principes

- **Voeg ondertiteling toe aan video's.** Niet alleen niet-moedertaalsprekers maar ook moedertaalsprekers zullen de video's die gebruikt worden als leermateriaal beter begrijpen, aangezien ze mee kunnen lezen wat er gezegd wordt. Zo zullen ze beter kunnen onthouden waar de video over gaat. [Klik hier om te leren hoe ondertiteling toegevoegd kan worden aan je video.](#)
- **Gebruik de juiste kleuren.** Zwarte tekst op een witte of lichte achtergrond is het best leesbaar. Bovendien is dit ook beter leesbaar voor cursisten die de papieren versie van een document verkiezen. Zorg ervoor dat de afbeeldingen nog duidelijk zijn wanneer ze afgedrukt worden in zwart-wit. Patronen en afbeeldingen als achtergrond zorgen ervoor dat de tekst minder goed leesbaar is en moeten dus vermeden worden.
- **Visualiseer, maar overdrijf niet met het gebruik van afbeeldingen of grafieken.** Vermeld altijd waarom een bepaalde afbeelding of grafiek is gekozen. Dit zorgt er bijvoorbeeld voor dat ook cursisten die geen grafieken kunnen lezen, de juiste informatie meekrijgen.
- **Denk na over het lettertype.** Arial, Helvetica en Verdana zijn voor de meeste mensen het best leesbaar.
- **Gebruik toegankelijke documentformaten.** Over het algemeen verkiezen docenten documenten in PDF-format omdat dit ervoor zorgt dat de cursisten het document niet kunnen aanpassen. Het nadeel hiervan is ... ze kunnen het document niet aanpassen!
Cursisten willen misschien notities toevoegen of de lettergrootte aanpassen om het leesbaarder te maken. Daarom is het aan te raden om naast een PDF ook een alternatief bestand beschikbaar te stellen. Als er alleen maar een PDF beschikbaar is, kan deze omgezet worden naar tekst door een [Online Conversion Tool aangeboden door Adobe](#) te gebruiken.
- **Gebruik een inhoudsopgave** voor de documenten en voor makkelijke navigatie door de cursus. Gebruik daarom titels en stijlen wanneer documenten worden opgesteld. Dit is ook goed voor schermlezers.
- **Vermijd dat cursisten meerdere keren moeten klikken** alvorens ze het materiaal bereiken dat ze nodig hebben. 2 of 3 keer klikken moet volstaan.
- Vermijd een link onder 'klik hier', maar voeg de link toe onder een **toelichtende zin** zoals 'Lees de meest recente nieuwsberichten'.
- **Gebruik een consistente structurering** in je cursus!

Activiteiten voor geletterdheid

In het forum kunnen cursisten feedback geven op elkaars taken.

Vraag cursisten om foto's te maken van de vooruitgang van hun groepswerk en ze met een korte uitleg te uploaden op de ELO.

Vraag cursisten om een *mindmap* te maken van een bepaald hoofdstuk van de cursus en dit te delen met de groep op de ELO.

Laat de cursisten een woordwolk maken met een website zoals Wordle. Maak een woordenlijst met woorden die mensen een idee geven van wie ze zijn: nationaliteit, moedertaal, sterktes, interesses, hobby's etc. Ze uploaden deze woordwolk op de ELO.

Klik hier voor de
casestudy

Nuttige links

<http://www.udlcenter.org/>

<https://bitly.com/>

<http://www.wordle.net/>

https://www.w3.org/WAI/RD/wiki/E-learning_Accessibility

<https://www.trentu.ca/geography/documents/AODAFacultyBrochure2010.pdf>

<https://ualr.edu/pace/tenstepsud/>

<http://bit.ly/2bXmlwi>

FOR EVERYONE STUDENTS
EASY NAVIGATION
UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING
VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT **ACCESSIBILITY**
CONSISTENT **STRUCTURE**
VISUALIZE

IDEAL voorbeelden en tips

Partnerschap

Toegankelijke Elektronische Leeromgevingen

Auteurs: CVO Antwerpen

Editors: Kildare and Wicklow Education and Training Board

We willen alle docenten en cursisten bedanken die hebben deelgenomen aan de activiteiten van IDEAL.

Deze publicatie is een van de resultaten (IO2) van het Erasmus KA2 Project IDEAL 'Integrating Digital Education in Adult Literacy' <http://www.erasmusideal.com/>.

Dit project wordt gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De inhoud van deze publicatie geeft enkel de opvattingen van de auteurs weer en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor enig gebruik van deze informatie.
